

Meisje met zeven namen

Hyeonseo Lee
met David John

Meisje met zeven namen

the house of books

Oorspronkelijke titel: *The Girl with Seven Names*
Oorspronkelijk uitgegeven door: William Collins, an imprint of HarperCollins-
Publishers, Londen
Copyright © Hyeonsoo Lee 2015
By agreement with Pontas Literary & Film Agency, acting on behalf of the Asia
Literary Agency
© Vertaling uit het Engels: Marjet Schumacher
© Nederlandse uitgave: The House of Books, Amsterdam 2015
Omslagontwerp: © HarperCollins*Publishers* Ltd 2015/Wil Immink Design
Omslagbeeld: beschikbaar gesteld door de auteur
Foto auteur: © breathoflifestar
Kaarten: John Gilkes
Typografie: ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 4442 4
ISBN 978 90 443 4451 6 (e-book)
NUR 320

www.thehouseofbooks.com
www.overamstel.com

OVERAMSTEL
uitgevers

The House of Books is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door
middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaan-
de schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Kaarten	7
Noot van de auteur	9
Inleiding	11
Proloog	15
Deel I: Het meest fantastische land op aarde	19
1 Een trein door de bergen	21
2 De stad aan de rand van de wereld	31
3 De ogen aan de muur	37
4 De dame in het zwart	44
5 De man onder de brug	51
6 De rode schoenen	56
7 Explosief gegroeide stad	66
8 De geheime foto	72
9 Een goede communist zijn	76
10 Rotseiland	84
11 Het huis is vervloekt	87
12 Tragedie bij de brug	92
13 Zonlicht op donker water	97
14 Het grote hart klopt niet meer	104
15 Gangsterliefje	108
16 Tegen de tijd dat je dit leest, zullen wij vijven niet meer op deze wereld zijn	113
17 De lichten van Changbai	125
18 Over het ijs	131
Deel II: Naar het hart van de draak	137
19 Een bezoek aan meneer Ahn	139
20 Harde waarheden	144
21 De aanbidders	152
22 De huwelijksvalstrik	159
23 Meisje uit Shenyang	166

24 Een schuldbewust telefoontje	173
25 De mannen uit het Zuiden	180
26 Verhoor	185
27 Het plan	191
28 De bende	196
29 De troostende kracht van maanlicht	201
30 De grootste, meest bruisende stad van Azië	207
31 Carrièrevrouw	213
32 Een lijntje met Hyesan	221
33 De teddybeergesprekken	229
34 Min-ho's marteling	234
35 Overvallen door de liefde	241
36 Bestemming Seoel	249
Deel III: Reis naar het duister	255
37 'Welkom in Korea'	257
38 De vrouwen	263
39 Huis van Eenheid	271
40 De leerwedstrijd	277
41 Wachten op 2012	287
42 Een plek vol geesten en wilde honden	293
43 Een onmogelijk dilemma	298
44 Reis in de nacht	308
45 Onder een weidse Aziatische hemel	314
46 Verdwaald in Laos	325
47 Wat er maar nodig is	330
48 De goedheid van wildvreemden	337
49 Pendeldiplomatie	346
50 Eindeloos wachten op vrijheid	354
51 Een reeks kleine wonderen	357
52 'Ik ben klaar om te sterven'	362
53 De schoonheid van een vrije geest	369
Epiloog	377
Fotoverantwoording	381
Dankwoord	383

Noord-Korea

← Verhuizingen van de familie van de auteur binnen Noord-Korea

Noot van de auteur

Om familieleden en vrienden die nog in Noord-Korea zijn te beschermen, heb ik sommige namen in dit boek veranderd en andere details weggelaten. Afgezien daarvan zijn alle gebeurtenissen waarheidsgetrouw beschreven en gebaseerd op mijn herinneringen of op wat mij erover is verteld.

Inleiding

13 februari 2013

Long Beach, Californië

Mijn naam is Hyeonseo Lee.

Het is niet de naam die ik bij mijn geboorte heb gekregen, en het is ook niet een van de namen die me, bij verschillende gelegenheden, door de omstandigheden zijn opgedrongen. Het is de naam die ik mezelf heb gegeven toen ik eenmaal de vrijheid had bereikt. Hyeon betekent zonlicht. Seo betekent geluk. Ik heb deze naam gekozen opdat ik zou leven in licht en warmte, en niet zou terugkeren naar de schaduwen.

Ik sta achter de coulissen van een groot podium te luisteren naar de honderden mensen in het auditorium. Een vrouw heeft zojuist met een zachte kwast mijn gezicht gepoederd, en ik krijg een microfoontje op. Ik ben bang dat het geluid van mijn hart, dat bonst in mijn oren, erdoor opgepikt zal worden. Iemand vraagt me of ik zover ben.

‘Ik ben zover,’ zeg ik, al voelt het niet zo.

Voor ik het weet, hoor ik een inleiding uit de luidsprekers galmen. Een stem die mijn naam zegt. Ik word aangekondigd.

Een geluid als van de zee zwelt aan in het auditorium. Vele handen klappen. De zenuwen gieren door mijn keel.

Ik stap het podium op.

Ineens voel ik me gewichtloos. Mijn benen zijn veranderd in papier. De spotlights zijn verre zonnen die me verblinden. Ik kan geen gezichten onderscheiden in het publiek.

Op de een of andere manier weet ik mijn lichaam naar het midden van het podium te bewegen. Ik zuig langzaam mijn longen vol lucht om mijn ademhaling te stabiliseren, en ik slik moeizaam.

Dit is de eerste keer dat ik mijn verhaal in het Engels ga vertellen, een taal die nog nieuw voor me is. De reis naar dit moment is een lange geweest.

Het publiek is stil.

Ik begin te praten.

Ik hoor mijn stem beven. Ik vertel hun over het meisje dat opgroeide in de overtuiging dat haar land het meest fantastische op aarde was, en dat voor het eerst een publieke executie zag toen ze zeven was. Ik vertel hun over de nacht waarin ze vluchtte over een bevroren rivier, en dat ze zich, te laat, realiseerde dat ze nooit meer terug zou kunnen gaan naar huis, naar haar familie. Ik beschrijf de consequenties van die nacht en de afgrijselijke gebeurtenissen die volgden, jaren later.

Twee keer voel ik tranen opkomen. Ik pauzeer even en knippeer ze weg.

In kringen van mensen die geboren zijn in Noord-Korea en eraan zijn ontsnapt, is het verhaal dat ik vertel niet ongewoon. Maar ik voel wat voor impact het heeft op de mensen in het publiek op deze conferentie. Ze zijn geschokt. Ze vragen zich waarschijnlijk af waarom een land als het mijne nog steeds bestaat in deze wereld.

Wat voor hen misschien zelfs nog moeilijker te begrijpen zou zijn, is dat ik nog steeds van mijn land houd en het heel erg mis. Ik mis de besneeuwde bergen in de winter, de geur van kerosine en brandende kolen. Ik mis mijn jeugd daar, de veiligheid van mijn vaders omhelzing, en slapen op de verwarmde vloer. Ik zou me prettig moeten voelen in mijn nieuwe leven, maar ik ben nog steeds het meisje uit Hyesan dat ernaar verlangt om noedels te eten met haar familie in hun lievelingsrestaurant. Ik mis mijn fiets en het uitzicht op China aan de overkant van de rivier.

Weggaan uit Noord-Korea is niet hetzelfde als weggaan uit een willekeurig land. Het is meer als weggaan uit een ander universum. Ik zal nooit helemaal loskomen van de zwaartekracht ervan, hoe ver ik ook reis. Zelfs voor degenen die er onvoorstelbaar hebben geleden en aan een hel zijn ontsnapt, kan het leven in de vrije wereld zo'n uitdaging zijn dat velen moeite hebben om eraan

te wennen en het geluk te vinden. Een klein aantal van hen geeft het op en keert terug naar het leven op die donkere plek, iets waartoe ook ik vele keren de neiging heb gevoeld.

Mijn realiteit is echter dat ik niet terug kan. Ik mag dan wel dromen over vrijheid in Noord-Korea, maar bijna zeventig jaar na de oprichting ervan is het nog even gesloten en wreed als altijd. Tegen de tijd dat ik misschien ooit veilig zal kunnen terugkeren, ben ik waarschijnlijk een vreemdeling in mijn eigen land.

Al teruglezend in dit boek zie ik dat het een verhaal is van mijn ontwaken, een lange en moeizame weg naar volwassen worden. Ik heb gaandeweg leren aanvaarden dat je als overloper uit Noord-Korea een buitenstaander bent in deze wereld. Een banneling. Al doe ik nog zo mijn best om in te burgeren in de Zuid-Koreaanse maatschappij, ik heb niet het gevoel dat ik ooit volledig geaccepteerd zal worden als Zuid-Koreaanse. En belangrijker nog: ik denk niet dat ik dit zelf ooit volledig zal accepteren als mijn identiteit. Ik ben er te laat naartoe gegaan, toen ik achtentwintig was. De simpele oplossing voor mijn identiteitsprobleem is zeggen dat ik Koreaanse ben, maar dat land bestaat niet. Het enkele Korea bestaat niet.

Ik zou mijn Noord-Koreaanse identiteit graag van me af schudden, het stempel wissen dat die op me heeft gezet. Maar dat kan ik niet. Ik weet niet waarom dat zo is, maar ik vermoed dat het komt doordat ik een fijne jeugd heb gehad. Als kind heb je terwijl je bewustzijn van de omvang van de wereld zich ontwikkelt de behoefte om te voelen dat je deel uitmaakt van iets groters dan je familie, om bij een bepaald land te horen. De volgende stap is je identificeren met de mensheid, als wereldburger. Maar in mij is die ontwikkeling blijven steken. In mijn jeugd wist ik vrijwel niets van de buitenwereld, behalve datgene wat er door de lens van het regime viel waar te nemen. En toen ik vertrok, kwam ik er slechts geleidelijk aan achter dat mijn land overal ter wereld geassocieerd wordt met het kwaad. Maar dat wist ik niet, jaren geleden, toen mijn identiteit zich aan het vormen was. Ik dacht dat het leven in Noord-Korea normaal was. De gebruiken en de heersers aldaar werden pas eigenaardig door tijd en afstand.

Daarom moet ik zeggen dat Noord-Korea mijn land is. Ik houd ervan. Maar ik wil dat het ten goede verandert. Mijn land is mijn familie en de vele goede mensen die ik er heb gekend. Dan moet ik toch wel van mijn vaderland houden?

Dit is mijn verhaal. Ik hoop dat het een inkijkje zal geven in de wereld waaruit ik ben ontsnapt. Ik hoop dat het anderen moed zal geven, anderen die net als ik worstelen om overeind te blijven in een nieuw leven waarop hun verbeelding hen nooit heeft kunnen voorbereiden. Ik hoop dat de wereld eindelijk naar hen zal beginnen te luisteren, en in actie zal komen.

Proloog

Ik werd wakker van de kreet van mijn moeder. Min-ho, mijn kleine broertje, lag nog naast me op de grond te slapen. Het volgende moment kwam mijn vader de kamer binnenstormen, al schreeuwend: ‘Wakker worden!’ Hij rukte ons aan onze armen overeind en dreef ons voor zich uit, duwde ons de kamer uit. Mijn moeder kwam krijsend achter hem aan. Het was avond en bijna donker. De lucht was helder. Min-ho was slaapdronken. Buiten op straat draaiden we ons om en zagen gitzwarte rook uit ons keukenraam komen, en donkere vlammen die likten aan de buitenmuur.

Tot mijn verbijstering rende mijn vader terug het huis in.

Een vreemd bulderend geluid, een windvlaag die naar binnen werd gezogen, trok langs ons heen. We hoorden *woempf*. De pannen aan één kant van het dak stortten naar beneden, en een vuurbal als een feloranje chrysaant schoot de lucht in en verlichtte de hele straat. Eén kant van het huis stond in lichterlaaie. Dikke, gitzwarte rook kolkte uit de andere ramen.

Waar was mijn vader?

Onze burens stonden plotseling overal om ons heen. Iemand gooide een emmer water – alsof dat deze vuurzee zou doven. We hoorden het kraken en splijten van hout, en toen ging de rest van het dak in vlammen op.

Ik huilde niet. Ik haalde niet eens adem. Mijn vader kwam maar niet naar buiten.

Het moeten slechts seconden zijn geweest, maar het leken wel minuten. Hij kwam naar buiten, rennend in onze richting, en hoestte de longen uit zijn lijf. Hij was zwart van de rook, en zijn gezicht glinsterde. Onder elke arm hield hij een plat, rechthoekig voorwerp.

Hij dacht geen moment aan onze bezittingen, of ons spaargeld. Hij had de portretten gered. Ik was dertien, oud genoeg om te weten wat er op het spel stond.

Later legde mijn moeder uit wat er was gebeurd. Een stel soldaten had mijn vader een groot blik vliegtuigbrandstof gegeven als omkoopmiddel. Het blik stond in de keuken, waar we ook een ijzeren kachel hadden staan die werd gestookt op *yontan* – de ronde houtskoolbriketten die overal in Noord-Korea worden gebruikt voor de verwarming. Ze was bezig om de brandstof over te schenken in een ander blik, toen het uit haar handen gleed en over de kolen heen gutste. De ontbranding veroorzaakte een explosie. De burens zullen zich wel hebben afgevraagd wat ze in vredesnaam aan het koken was.

Er sloeg een muur van intense hitte van de vuurzee af. Min-ho begon te huilen. Ik hield de hand van onze moeder vast. Mijn vader legde heel voorzichtig de portretten neer en omhelsde ons toen alle drie – een publieke uiting van genegenheid die zeldzaam was bij mijn ouders.

Dicht tegen elkaar aan gedrukt stonden we te kijken hoe de rest van ons huis instortte in een golvende gloed. De burens zullen misschien wel met ons te doen hebben gehad. Mijn vader zag er verschrikkelijk uit – zijn gezicht was vies en zijn nieuwe burgerkostuum verwoest. En mijn moeder, die zoveel waarde hechtte aan een keurig en schoon huis en altijd haar best deed om er leuk uit te zien, zag haar mooiste kommen en kleren in rook opgaan.

Wat me echter het meeste opviel, was dat geen van mijn beide ouders erg overstuur leek. Ons huis was gewoon een gelijkvloerse tweekamerwoning met staatsmeubilair, niets bijzonders in Noord-Korea. Het is nu moeilijk voor te stellen dat iemand zoiets ooit zou missen. Maar de reactie van mijn ouders maakte grote indruk op mij. We waren bij elkaar, met zijn viertjes, en veilig – dat was het enige wat telde voor hen.

Toen kwam bij mij het inzicht dat we bijna overal buiten kunnen – ons huis, ons land zelfs. Maar we zullen nooit zonder andere mensen kunnen, en we zullen nooit zonder familie kunnen.

De hele straat had mijn vader de portretten zien redden, een heldendaad waarvoor een burger altijd officieel geëerd werd. Dat bleek echter een gepasseerd station te zijn. We wisten het niet, maar hij werd al in de gaten gehouden.

Deel I

Het meest fantastische land op aarde

Een trein door de bergen

Op een ochtend aan het eind van de zomer van 1977 nam een jonge vrouw afscheid van haar zussen op het perron van station Hyesan en stapte in de trein naar Pyongyang. Ze had officiële toestemming gekregen om haar broer daar op te zoeken. Ze was zo opgewonden dat ze de nacht ervoor nauwelijks had kunnen slapen. In haar verbeelding was de Hoofdstad van de Revolutie een mythische en futuristische plek. Een reisje daarnaartoe was een zeldzame traktatie.

De lucht was nog koud en rook naar vers hout van de nabijgelegen houtzagerij; de luchtvochtigheid was nog niet al te hoog. Ze had een kaartje voor een plaats bij het raam. De trein kwam in beweging, reed langzaam en knarsend in zuidelijke richting over de oude Hyesan-lijn door steile bergen die waren bedekt met naaldbomen, en over schaduwrijke ravijnen. Af en toe was er een glimp te zien van een rivier met wit water, ver in de diepte. Maar naarmate de reis vorderde, merkte ze dat haar aandacht van het landschap werd afgeleid.

De wagon zat vol met jonge legerofficieren die in jubelstemming terugkeerden naar de hoofdstad. In eerste instantie vond ze hen irritant, maar al snel betrapte ze zichzelf erop dat ze zat te glimlachen om hun vrolijke geklets, net als de andere passagiers. De officieren nodigden iedereen in de wagon uit om mee te doen met hun spelletjes – woord- en dobbelsteenspelletjes – om de tijd te doden. Toen de jonge vrouw een ronde verloor, werd haar verteld dat ze voor straf een liedje moest zingen.

Het werd doodstil in de wagon. Ze keek naar de grond, verzamelde al haar moed en stond op, haar evenwicht bewarend door zich vast te houden aan het bagagerek. Ze was tweeëntwintig

jaar. Haar glanzende zwarte haar was voor de reis met een speld vastgezet op haar achterhoofd. Ze droeg een witte katoenen jurk bedrukt met kleine rode bloemetjes. Het liedje dat ze zong was afkomstig uit een populaire Noord-Koreaanse film uit dat jaar, getiteld *Het verhaal van een generaal*. Ze zong het heel mooi, met heldere, hoge noten. Toen ze klaar was, barstte er een applaus los in de wagon.

Ze ging weer zitten. Op de stoel naast het gangpad zat een grootmoeder, en haar kleindochter zat tussen hen in. Plotseling stond er een jonge officier in een blauwgrijs uniform over hen heen gebogen. Uiterst beleefd stelde hij zich voor aan de grootmoeder. Vervolgens tilde hij het meisje op, ging op de stoel naast de jonge vrouw zitten, en zette het meisje op zijn schoot.

‘Vertel me hoe je heet,’ was het eerste wat hij zei.

Zo heeft mijn moeder mijn vader leren kennen.

Hij klonk heel zelfverzekerd. En hij sprak met een zangerig Pyongyangs accent dat maakte dat mijn moeder zich heel lomp en boers voelde met haar noordelijke accent uit Hyesan. Hij stelde haar echter al snel gerust. Hij kwam zelf ook uit Hyesan, zei hij, maar woonde nu al jaren in Pyongyang en moest tot zijn schaamte aan haar bekennen dat hij zijn accent was kwijtgeraakt. Ze hield haar ogen neergeslagen maar wierp af en toe een snelle, stiekeme blik op hem. Hij was niet knap in de traditionele zin – hij had dikke wenkbrauwen en krachtige, geprononceerde jukbeenderen – maar ze was behoorlijk gecharmeerd van zijn krijgshaftige uiterlijk en zijn zelfverzekertheid.

Hij zei dat hij haar jurk mooi vond, en ze glimlachte verlegen. Ze kleepte zich graag met zorg omdat ze dacht daarmee haar doorsnee-uiterlijk te kunnen compenseren. In werkelijkheid was ze knapper dan ze dacht. De lange reis ging snel voorbij. Terwijl ze zaten te praten, zag ze dat hij haar herhaaldelijk bekeek met een aandachtigheid die ze nog nooit eerder had ervaren bij een man. Haar gezicht ging ervan gloeien.

Hij vroeg haar hoe oud ze was. Toen zei hij, heel formeel: ‘Zou je het acceptabel vinden als ik je een brief zou schrijven?’

Ze zei van wel, en ze gaf hem haar adres.

Later zou mijn moeder zich weinig meer herinneren van het bezoek aan haar broer in Pyongyang. Haar gedachten werden in beslag genomen door beelden van de officier in de trein, en het gespikkelde licht in de wagon, van de zon die tussen de naaldbomen op de bergen door scheen.

Er kwam geen brief. Naarmate de weken verstreken, probeerde mijn moeder hem uit haar gedachten te bannen. Hij had vast een vriendin in Pyongyang, dacht ze. Na drie maanden was ze over de teleurstelling heen en dacht ze niet langer meer aan hem.

Op een avond, zes maanden later, was het gezin thuis in Hyesan. Het was royaal onder het vriespunt maar de lucht was al weken helder, wat zorgde voor een prachtige herfst en winter. Ze waren bijna klaar met eten, toen ze het klikken van laarzen met stalen neuzen hoorden die dichterbij kwamen, en een stevige klop op de deur. Een gealarmeerde blik ging de tafel rond. Zo laat verwachtten ze niemand meer. Een van de zussen van mijn moeder ging de deur opendoen. Ze riep mijn moeder erbij.

‘Bezoek. Voor jou.’

De stroom in de stad was uitgevallen. Mijn moeder liep naar de deur met een kaars in haar hand. Op de stoep stond mijn vader, in een militaire overjas, met zijn pet onder zijn arm. Hij stond te rillen van de kou. Hij maakte een buiging voor haar en verontschuldigde zich, vertelde dat hij op militaire oefening was geweest en niet had mogen schrijven. Zijn glimlach was teder en zelfs een tikje nerveus. Achter hem reikten de sterren tot aan de bergtoppen.

Ze nodigde hem binnen in de warmte. Vanaf die avond hadden ze verkering.

De twaalf maanden die daarop volgden, waren als een droom voor mijn moeder. Ze was nog nooit eerder verliefd geweest. Mijn vader was nog steeds gelegerd in de buurt van Pyongyang, dus ze schreven elkaar elke week brieven en arrangeerden ontmoetingen. Mijn moeder bezocht zijn legerbasis en hij nam de trein om haar op te zoeken in Hyesan, waar haar familie hem steeds beter leerde kennen. Voor haar waren de weken tussen de ontmoetingen gevuld met zoete plannen en dagdromen.

Ze heeft me ooit verteld dat alles in die periode een soort magische glans kreeg. De mensen om haar heen leken haar optimisme te delen, en misschien heeft ze zich dat niet alleen maar verbeeld. De wereld bevond zich op het hoogtepunt van de Koude Oorlog, maar Noord-Korea beleefde zijn beste jaren. Dankzij extreem goede oogsten, een aantal jaren op rij, was er voedsel in overvloed. Naar de maatstaven van de communistische wereld had het land een moderne industriële sector. Zuid-Korea, onze aartsvijand, verkeerde in politieke chaos, en de gehate yankees hadden zojuist een gevoelige oorlog verloren tegen communistische troepen in Vietnam. De kapitalistische wereld leek op zijn retour. In het hele land leefde de overtuiging dat de geschiedenis met ons was.

Toen de lente zich aandiende en de hoeveelheid sneeuw op de bergen begon af te nemen, ondernam mijn vader een tocht naar Hyesan om mijn moeder ten huwelijk te vragen. Ze aanvaardde zijn aanzoek, in tranen. Haar geluk was compleet. En alsof dat allemaal nog niet genoeg was, had zowel zijn familie als de hare een goede *songbun*, hetgeen hun positie binnen de maatschappij veiligstelde.

Songbun is een kastensysteem dat van kracht is in Noord-Korea. Een gezin wordt aangemerkt als loyaal, twijfelachtig of vijandig, afhankelijk van waar de familie van de vader zich mee bezighield vlak voor, gedurende en na de oprichting van de staat in 1948. Als je grootvader afstamde van arbeiders en boeren, en aan de goede kant had gevochten in de Koreaanse Oorlog, werd je familie aangemerkt als loyaal. Maar als er onder je voorouders grootgrondbezitters waren, of ambtenaren die voor de Japanners hadden gewerkt tijdens de koloniale bezetting, of iemand was die tijdens de Koreaanse Oorlog naar Zuid-Korea was gevlucht, werd je familie aangemerkt als vijandig. Binnen de drie hoofdcategorieën zijn er eenenvijftig gradaties van status, variërend van de heersende familie Kim aan de top tot politieke gevangenen zonder enige hoop op vrijlating helemaal onderaan. De ironie was dat de nieuwe communistische staat een sociale hiërarchie had gecreëerd die complexer en gelaagder was dan alles wat er ten

tijde van de feodale heersers had bestaan. Mensen in de vijandige klasse, die bestond uit ongeveer veertig procent van de bevolking, leerden om niet te dromen. Ze kregen een plek toegewezen op boerderijen en in mijnen en moesten zware lichamelijke arbeid verrichten. Mensen in de twijfelachtige klasse konden misschien een laaggeplaatste ambtenaar worden, of leraar, of ze konden een militaire rang bekleden buiten het centrum van de macht. Alleen de loyale klasse mocht in Pyongyang wonen, had de mogelijkheid om lid te worden van de Arbeiderspartij en had de vrijheid om zelf een beroep te kiezen. Niemand kreeg ooit te horen wat zijn precieze rang was in het songbun-systeem, en toch denk ik dat de meeste mensen het intuïtief wisten, net zoals in een kudde van eenenvijftig schapen elk afzonderlijk dier precies weet welk schaap direct boven en direct onder hem komt in de pikorde. De verraderlijke schoonheid ervan was dat het heel makkelijk was om te zakken, maar bijna onmogelijk om op te klimmen binnen het systeem, zelfs door middel van het huwelijk, tenzij de Grote Leider in eigen persoon je een of andere speciale gunst verleende. De elite, zo'n tien tot vijftien procent van de bevolking, moest oppassen dat ze nooit fouten maakte.

In de tijd dat mijn ouders elkaar leerden kennen, was de songbun van een familie van groot belang. Deze was bepalend voor iemands leven, en voor het leven van zijn of haar kinderen.

De familie van mijn moeder bezat een uitzonderlijk goede songbun. Mijn grootvader was gedecoreerd vanwege zijn daden tijdens de Tweede Wereldoorlog. Hij was een held geworden omdat hij was geïnfiltrerd in de Japanse keizerlijke politie toen Korea nog een Japanse kolonie was, en omdat hij informatie had doorgespeeld aan de lokale communistische partijgenoten in de bergen, en een aantal van hen had weten te bevrijden uit politiecellen. Na de oorlog had hij een onderscheiding gekregen en was hij een alom bewonderd man geworden binnen zijn gemeenschap. Hij had een oude foto van zichzelf in het Japanse politie-uniform en had een manuscript geschreven waarin hij zijn verhaal vertelde, maar na zijn dood heeft mijn grootmoeder het allemaal verbrand voor het geval het verhaal op een dag

verkeerd begrepen zou worden en rampspoed over de familie zou brengen.

Mijn grootmoeder was in haar studententijd een fervente communiste geworden. Ze had gestudeerd in Japan in de jaren veertig, en was naar Korea teruggekeerd als lid van een kleine intellectuele elite, met geschoolde en verfijnde manieren die zeldzaam waren onder Koreanen in die tijd, waarin de meeste mensen niet eens de basisschool afmaakten. Ze werd lid van de Partij toen ze nog maar net negentien was. Nadat hij met haar was getrouwd, was mijn grootvader verhuisd naar haar geboorteplaats Hyesan, in plaats van haar mee te nemen naar zijn eigen provincie, zoals de gewoonte was. Hij werd een lokale regeringsambtenaar. In de herfst van 1950, toen Amerikaanse troepen de stad binnenvielen in het eerste jaar van de Koreaanse Oorlog, vluchtte hij diep de bergen in om gevangenneming te voorkomen. De Amerikanen doorzochten stelselmatig alle huizen, op zoek naar leden van de Partij. Mijn grootmoeder, die destijds een baby op haar rug droeg, een van de acht die ze zou krijgen, verstopte hun Partijlidmaatschapskaarten tussen twee bakstenen aan de binnenkant van de schoorsteenpijp.

‘Als ze de kaarten gevonden hadden, zouden de Amerikanen ons doodgeschoten hebben,’ vertelde ze me.

Doordat ze de kaarten veilig had weten te bewaren, was de hoge songbun van de familie zeker gesteld. Degenen die hun kaarten hadden vernietigd toen de Amerikanen oprukten, zouden later onder verdenking komen te staan. Sommigen werden met geweld vervolgd en naar de goelag gestuurd. Gedurende de rest van haar leven heeft mijn grootmoeder haar Partijkaart aan een koordje om haar nek gedragen, verborgen onder haar kleding.

Na hun twaalf maanden durende verkering hadden mijn ouders zullen trouwen. Maar alles liep anders.

Het probleem was de moeder van mijn moeder. Mijn grootmoeder weigerde toestemming te geven voor het huwelijk. Ze was niet onder de indruk van mijn vaders perspectieven voor de toekomst en zijn carrière bij de luchtmacht. Ze dacht dat mijn

moeder wel beter moest kunnen krijgen en kon trouwen met een man die haar een comfortabeler leven kon bieden. Ondanks haar opleiding in Japan en haar progressieve communistische geloofsbrieven behoorde mijn grootmoeder tot een generatie die liefde als een ondergeschikte zaak zag als het ging om het vinden van een geschikte partij. Financiële zekerheid kwam voorop. Met een beetje geluk kon een koppel na het huwelijk alsnog verliefd op elkaar worden. Ze zag het als haar plicht om de best mogelijke kandidaat te vinden voor mijn moeder. Hierin kon mijn moeder niet tegen haar wil in gaan. Het was ondenkbaar om tegen een ouder in opstand te komen.

Mijn moeders heerlijke jaar begon te veranderen in een nachtmerrie.

Dankzij haar connecties had mijn grootmoeder een glamoureuze vrouw leren kennen die een carrière had als actrice in de bloeiende filmindustrie van Pyongyang. De broer van deze vrouw was functionaris bij de National Trading Company in de hoofdstad, en er werd een afspraak geregeld voor mijn moeder om aan hem voorgesteld te worden. Mijn moeder wist niet wat ze meemaakte. Ze had geen belangstelling voor deze functionaris al was hij nog zo aardig. Ze was verliefd op mijn vader. Voor ze het wist, werd er een huwelijk voor haar gearrangeerd.

Mijn moeder stortte in, en wekenlang waren haar ogen dik en rood van het huilen en van slaapgebrek. Haar pijn voerde haar naar de rand van de wanhoop. Ze werd gedwongen de relatie met mijn vader te verbreken. Toen ze hem schreef om hem het nieuws te vertellen, kwam er nauwelijks een reactie. Ze wist dat ze zijn hart had gebroken.

Mijn moeder trouwde met de functionaris uit Pyongyang op een heldere, koude dag in de lente van 1979. Het was een traditionele bruiloft. Ze droeg een schitterend geborduurde, rood-zijden *chima jeogori*, de Koreaanse nationale klederdracht – een lange rok die hoog om het lichaam is gewikkeld, met een kort jasje eroverheen. Haar bruidegom droeg een formeel kostuum naar westers model. Na afloop werden er bruidsfoto's gemaakt, zoals de gewoonte was, aan de voet van het enorme bronzen

beeld van Kim Il-sung op de Mansuheuvel. Dit om te laten zien dat hoeveel een koppel ook van elkaar mocht houden, hun liefde voor de vaderlijke leider altijd groter was. Niemand glimlachte.

Ik ben verwekt tijdens de huwelijksreis en geboren in Hyesan in januari 1980. De naam die ik bij mijn geboorte kreeg, was Kim Ji-hae.

Het had er alle schijn van dat mijn moeders toekomst, en daarmee ook de mijne, bezegeld was.

De liefde was echter bezig haar eigen koers uit te stippelen, mijn grootmoeders zorgvuldig uitgedachte plannen doorkruisend, als water dat zijn weg vindt naar de zee.

Mijn moeder is geboren en getogen in Hyesan, de hoofdstad van de provincie Ryanggang in het noordoosten van het land – een bergachtig gebied vol sparren, lariksen en dennen. Er is maar weinig vruchtbare grond daar, en het leven kan er zwaar zijn. Volgens de Koreaanse overlevering zijn de mensen uit Hyesan volhardend en koppig van karakter. Het zijn overlevers. Er is een spreekwoord dat beweert dat als je ze midden op zee dropt, ze vanzelf hun weg naar het vasteland weer zullen vinden. Zoals al dit soort beweringen is het een simplificatie, en toch zag ik deze kenmerken heel sterk terug in mijn moeder. Met de jaren zouden Min-ho en ik vergelijkbare karaktertrekken aan de dag leggen – met name de koppigheid.

Mijn moeder kon niet leven met de functionaris, mijn biologische vader, en ze verliet hem vlak na mijn geboorte. Volgens de methode waarop in Korea leeftijd wordt gemeten, is een kind één jaar oud aan het begin van zijn eerste levensjaar, en niet, zoals in de meeste landen, aan het eind van het eerste jaar. Ik was één jaar oud.

Een echtscheiding volgde kort daarna. Nu was het mijn grootmoeders beurt om slapeloze nachten te hebben. Een gescheiden dochter was al schandalig genoeg, maar voor een gescheiden dochter met een baby op haar rug waren de kansen op een succesvolle verbintenis met iemand anders bijna helemaal verkeken. Mijn grootmoeder stond erop dat ik zou worden afgestaan voor adoptie.

Een van mijn moeders broers slaagde erin om in Pyongyang een jong echtpaar van goede komaf te vinden dat graag wilde adopteren. Het echtpaar ondernam de lange reis naar Hyesan om mij te ontmoeten en me mee terug te nemen. Ze hadden een doos met speelgoed en kleren van goede kwaliteit bij zich.

Er volgde een afgrijselijke scène bij ons thuis. Mijn moeder was in tranen en weigerde me af te staan. Ze liet niet toe dat mijn grootmoeder mij uit haar armen rukte. Ik begon luidkeels te huilen. Het echtpaar uit Pyongyang keek vol afgrijzen toe terwijl mijn grootmoeder haar woede ventileerde tegen mijn moeder, vervolgens in paniek raakte en haar begon te smeken. Al snel werd het echtpaar zelf ook boos en beschuldigde mijn familie van misleiding.

Niet lang hierna reisde mijn moeder naar de legerbasis van mijn vader de officier. Na een emotioneel weerzien accepteerde hij haar direct. Zonder ook maar enige aarzeling accepteerde hij mij ook, als zijn dochter.

Ze waren zo verliefd dat mijn grootmoeder haar nederlaag erkende, en vanaf dat moment stelde ze haar mening over mijn vader bij. Hij had een air van autoriteit waarvan iedereen die hem ontmoette onder de indruk was, maar tegelijkertijd was hij zachtaardig en vriendelijk. Hij raakte nooit een druppel alcohol aan en verloor nooit zijn geduld. De heftigheid van de gevoelens die mijn ouders voor elkaar koesterden, was echter iets wat mijn grootmoeder zorgen baarde. Ze waarschuwde hen dat als een stel te veel van elkaar hield, hierdoor alle genegenheid die een leven lang hoorde te duren, zou worden samengeperst in een te korte periode, en dat een van hen jong zou sterven.

Mijn vader en moeder zouden eindelijk gaan trouwen. Maar nu hadden ze een nieuw probleem: zijn ouders deze keer. Die zouden sterk tegen de verbintenis zijn geweest als ze hadden geweten dat mijn moeder al een kind had van een andere man, dus mijn ouders probeerden mijn bestaan geheim te houden. In een stad als Hyesan, waar zoveel mensen elkaar kenden, was een dergelijk geheim echter niet makkelijk te bewaren. Het lekte uit,

en slechts een paar dagen voor de bruiloft van mijn ouders ontdekten mijn grootouders de waarheid over mijn bestaan. Ze trokken de toestemming in die ze mijn vader hadden gegeven om met mijn moeder te trouwen. Mijn vader smeekte hun hartstochtelijk. Hij kon niet verdragen dat zijn huwelijk met mijn moeder voor de tweede keer gedwarsboomd zou worden.

Met grote tegenzin gaven mijn grootouders daarom hun toestemming, maar op één voorwaarde: dat mijn naam in zijn geheel veranderd zou worden om te symboliseren dat ik nu deel uitmaakte van een nieuwe familie. Net als elders in de wereld was het in Noord-Korea gebruikelijk dat de achternaam van een kind veranderde als de moeder hertrouwde, maar het was hoogst ongebruikelijk dat ook de voornaam veranderde. Mijn moeder had geen keus. Dus toen ik vier jaar oud was veranderde mijn identiteit voor de tweede keer, vlak nadat mijn ouders waren getrouwd. Mijn nieuwe naam was Park Min-young.

De bruiloft was een kleinschalige aangelegenheid in Hyesan. Deze keer was er geen schitterende chima jeogori. Mijn moeder droeg een chic broekpak. Mijn vader droeg zijn uniform. Zijn ouders deden nauwelijks moeite om de afkeuring op hun gezicht te verhullen voor de familie van mijn moeder.

Ik was te jong om me bewust te zijn van deze spanningen. Evenmin was ik me bewust van de waarheid over mijn eigen afkomst. Dat geheim zou ik pas een paar jaar later ontdekken, toen ik op de basisschool zat. Ergens zou ik nog steeds willen dat ik er nooit achter was gekomen. Op den duur zou de ontdekking hartverscheurende gevolgen hebben voor mij, en voor de vriendelijke en liefhebbende man die ik tot op dat moment had gekend als mijn vader.

Deze studiofoto van mij op mijn moeders rug is gemaakt toen ik drie was. Het is de enige foto die ik heb van mezelf in Noord-Korea.

Mijn moeder en tante Knap poseren voor een foto vlak voordat mijn moeder uit Noord-Korea is ontsnapt. Ze hadden een extreem hechte band, maar zoals veel uiteengerukte families op het Koreaanse schiereiland, accepteren ze dat ze elkaar misschien nooit meer zullen zien.

Deze torens in Pyongyang zijn op tijd afgemaakt voor de honderdste geboortedag van Kim Il-sung in 2012, het jaar waarin Noord-Korea een 'sterk en welvarend land' zou worden. Ze huisvesten hooggeplaatste leden van de Arbeiderspartij en hun families.

Toch kan huisvesting zelfs voor families uit de 'loyale klasse' schamel zijn.

Portretten van Kim Il-sung en zijn zoon, Kim Jong-il, gevormd door duizenden kinderen die gelijktijdig kaarten omhooghouden tijdens een uitvoering van de massaspelen. In het stadion in Hyesan oefenden mijn klasgenootjes en ik urenlang bij de kaartenafdeling zonder dat we een plaspauze kregen. We hadden geen andere keus dan in onze broek plassen.

Burgers maken een buiging voor de kolossale bronzen beelden van Kim Il-sung en Kim Jong-il op de Mansuheuvel in Pyongyang, een belangrijke heilige plaats in de Kim-cultus. Buitenlanders die een bezoek brengen aan de hoofdstad worden hierheen gebracht, en ook aan hen wordt gevraagd om een buiging te maken. Op deze manier wekt het regime de indruk bij de gewone Noord-Koreanen dat de Kims over de hele wereld gerespecteerd en bewonderd worden.

Een propagandaschilderij van Kim Jong-il siert een praalwagen tijdens een optocht. Hij staat afgebeeld op een natgeregend terras, starend naar de dageraad. De symboliek hier is dat hij het land door stormachtige tijden heeft geloodst naar een stralende toekomst. Een slogan op een praalwagen op de achtergrond luidt: REGENERATIE DOOR INSPANNING!

Een slogan op een openbaar gebouw in Hyesan luidt: UNIFICATIE VAN HET VADERLAND, ONZE GROTE LEIDER KIM IL-SUNG IS ALTIJD MET ONS.

Fabriksarbeiders in Hyesan marcheren naar hun werk achter hun afdelingsleider. Kinderen lopen op dezelfde manier naar school.

Een foto vanuit Changbai in China, over de grens naar Hyesan in Noord-Korea. De rivier die de twee landen scheidt, is hier erg smal, en wanneer die bevroren is, is het makkelijker voor Noord-Koreanen om te ontsnappen. Omdat de Noord-Koreaanse treinen zo onregelmatig rijden, zijn er talloze mensen gestorven op het stuk spoorweg in de verte toen ze eraf moesten springen om een naderende trein te ontwijken.

In China worden een meisje en een vrouw die proberen het Japanse consulaat binnen te komen om asiel aan te vragen in Zuid-Korea door de politie van het terrein afgesleurd. Vanwege internationale druk heeft China de groep achteraf laten vertrekken naar Zuid-Korea. Sindsdien heeft China de beveiliging rond buitenlandse ambassades aangescherpt. China repatriëert regelmatig overlopers naar Noord-Korea, waar ze zwaar gestraft worden.

Ons gezin op de Navy Pier in Chicago. Het was mijn moeders eerste bezoek aan Amerika, en ze was regelmatig verbaasd over de vooruitgang in Amerika en over het feit dat veel mensen zo vriendelijk waren. Haar was het tegenovergestelde geleerd.

Mijn moeder en broer houden voor het eerst van hun leven een watergevecht. Ze zeiden dat ze in jaren niet meer zo'n plezier hadden gehad. Noord-Korea is een conservatieve samenleving, dus een watergevecht tussen familieleden is praktisch ongehoord. Mijn moeder en broer hebben gezworen dat er ooit nog een vervolg op dit gevecht zal komen.

Een getuigenis afleggen tijdens een speciale sessie van de VN-Veiligheidsraad in april 2014. De sessie was historisch, aangezien het de eerste keer was dat de Veiligheidsraad zich specifiek bezighield met mensenrechtenschendingen in Noord-Korea.

Een ontmoeting met de Amerikaanse VN-ambassadeur Samantha Power. Ambassadeur Power is een fervent pleitbezorger van het Responsibility to Protect-beginsel (R2P), en streeft ernaar om mensenrechten te bevorderen.

